

Gondolatok az MTA élettudomány alelnöki feladatköréről

A tudománynak azt a megkülönböztető sajátosságát, ami a természet és az ember lényegének feltárásában az ismeretszerzést áthatja, a legmagasabb szintű emberi tevékenységnek tekintem. Az előítéletmentességet, az elfogulatlan kíváncsiságot, a nézetek ütköztetését, a megszerzett ismeretek kritikai értékelését, az ismeretek viszonylagosságát belátó gondolkodásmódot; mindazt, ami az ismereteink hitelességét hivatott alátámasztani. Röviden: a tudományos igényű gondolkodásmódot, aminek érvényesülése nélkülözhetetlen a felfedező kutatásban, a feltárt ismeretek alkalmazása során, a tudományos eredmények társadalmi hasznosítása érdekében, az oktatás minden területén, a társadalmi együttélés mindennapjaiban, korunk morális kihívásaival való szembenézésben. Vallom, hogy ennek a gondolkodásmódnak a társadalmi érvényesítése a Magyar Tudományos Akadémia megkülönböztető stratégiája kell legyen.

Az MTA élettudományi alelnöki feladatokra irányuló megtisztelő jelöltséget a fent összefoglalt gondolatok alapján vállaltam, amelyek az egyetemi, akadémiai, hazai és nemzetközi tudományos, etikai, társadalmi szervezetek vezetőségében eltöltött évek során meggyőződéssé kristályosodtak. Az Akadémiai Alaptörvény, az MTA 2019-ben elfogadott küldetésnyilatkozata, a nemzetközi szervezetek állásfoglalásai, köztük a World Science Forum 2019-ben kinyilvánított zárónyilatkozata kellő keretet biztosítanak arra, hogy az alábbi program megvalósítására reményt lássak.

1. Az MTA 3 élettudományi osztálya között tradicionális az egyeztetés, ami az új kutatási módszerek, tudományos eredmények értékelésén túl a társadalmi hasznosításra is kiterjed. A 21. század kihívásai (pl. biotechnológiai fejlesztések, génterápia, génszerkesztés, környezetvédelem, klímahelyzet, stb.) bőven kínálnak feladatot a **3 élettudományi osztály közti együttműködésre**. Ennek koordinálását kiemelt jelentőségűnek tartom, s munkám szerves részének tekinteném.
2. A korunkban rendkívül erőteljes szellemi-tudományos fejlődés: a digitális, bioinformatikai, genetikai, epigenetikai, mesterséges intelligencia, emberi reprodukciós technológiai forradalmak mindegyike áttöri a biológiai, fizikai, informatikai szférák közti határokat. Mivel ezek a technológiai lehetőségek súlyos társadalmi felelősséggel járnak, egyre növekvő igény mutatkozik jogi, etikai, politikai, biztonsági őrködés iránt. Az élettudománnyal foglalkozó tudományos tevékenységnek szüksége van minden más szellemi-tudományos szférával való együttműködésre. Az élettudományi alelnöki tevékenység fontos területének gondolom a **természet- és humán tudományok egymásrautaltságának, a kölcsönös előnyök feltárásának szervezését**.
3. Nem szűnő vita tárgya a tudományos teljesítmények értékelése, a különféle szakági szempontok ütközése. Korunk informatikai forradalma lényeges változásokat hozott a

kutatási eredmények közzétételében, a folyóiratok elérhetőségében, ami a tudományértékelésben új szempontokhoz vezetett. Hazánk elemi érdeke, hogy igazodjon a nemzetközi versenyhelyzetet meghatározó világtrendhez. A három élettudományi osztály szempontrendszere elég közel van ahhoz, hogy elérhető legyen egy egységes szemlélet elfogadtatása. Erről az alapról reálisnak érzek egy szélesebb körű egyeztetés elindítását, azzal a céllal, hogy a **természettudományok és a humán tudományok teljesítményértékelési szempontrendszerét, főbb indikátorait az eddiginél közelebb** lehessen hozni egymáshoz.

4. Terveim közt szerepel a bizottsági munkák videokonferenciás formájának elfogadtatása, ami a túlterhelt szakemberek ülésekre történő utazására fordított nem kevés időt csökkenthetné. Noha a technikai feltételek egyre jobb lehetőséget kínálnak, a másutt már legitim és jól funkcionáló forma bevezetésének eddig ellenállt az akadémia adminisztrációs tradíciója. Az orvosi osztály kedvező tapasztalatai alapján – minden osztály egyedi szempontjaira is figyelemmel – elindítanék egy olyan folyamatot, ami **az adatvédelmi, titoktartási követelményekhez igazodva kidolgozná a videokonferencia elfogadtatásának** körülményeit.
5. Hat éves tapasztalatom az MTA Pécsi Területi Bizottság élén meggyőzött arról, hogy az Akadémia stratégiai céljainak érvényesítésében nélkülözhetetlen az ország vidéki egyetemeinek, szellemi alkotóműhelyeinek, társadalmi szerveinek bevonása. Amennyiben az MTA vezetősége megbízna, készséggel vállalnám **az 5 hazai és a kolozsvári a területi bizottságokkal való szerves együttműködés koordinálását.**

Pécs, 2020. január 17.

Kosztolányi György
emeritus professzor
az MTA Orvosi Tudományok Osztály elnöke